

Week van de teek 2012

Het is nu echt voorjaar. Bomen, struiken en planten beginnen te ontluiken, kikkers leggen kikkendril, hazen zijn volop aan het rammelen. Het mooie voorjaar heeft echter ook een keerzijde: teken worden ook weer volop actief. Jagers behoren tot de groep die een grote kans heeft om een teek op te lopen. Steeds meer mensen lopen een tekenbeet op en krijgen de ziekte van Lyme. De KNJV heeft dit jaar als mede-organisator van de Week van de Teek gekozen om middels deze digitale nieuwsbrief voor de jager interessante informatie op een rij te zetten.

Praktische tips om tekenbeten te voorkomen

- Draag uw (werk)kleding bedekkend en sluitend
- Kleding en schoenen eventueel behandelen met een insectenwerend middel
- Draag met anti-tekenmiddel geïmpregneerde kleding
- Smeer onbedekte delen van uw huid in met een insectenwerend middel dat minimaal een percentage van 30% van de stof diethyltoluamide (DEET) bevat.
- Controleer kleding en lichaam zowel aan het eind van de dag als de volgende dag
- Noteer altijd zowel de datum als de plek van de tekenbeet

Bron: www.eucalb.com
en RIVM

Ziekte van Lyme - verschijnselen

Het eerste signaal van de ziekte van Lyme is het ontstaan van een rode, steeds groter wordende ringvormige huidverkleuring die tussen 3 dagen tot 3 maanden na de tekenbeet ontstaat. Deze rode kring, de zogenaamde Erythema migrans (EM) wordt niet altijd opgemerkt, daarnaast verschijnt er **lang niet altijd** een zichtbare, rode kring. Deze rode kring verdwijnt vanzelf, maar daarmee hoeft de lymebacterie niet verdwenen te zijn en deze kan binnen 3 maanden na de tekenbeet griepverschijnselen (spierpijn, hoofdpijn, koorts) en gewrichtsklachten veroorzaken. Indien u het vermoeden heeft van een besmetting met de Lyme bacterie, geef dan bij een bezoek aan de huisarts duidelijk aan dat u veel in het groen bent, en u dus een hoog risico op een (onopgemerkte) tekenbeet loopt en daarmee kans heeft op besmetting. Het is met de huidige bloedtesten zeer moeilijk om te bepalen of iemand de ziekte van Lyme heeft en overleg met de huisarts over de mogelijkheid om voor de zekerheid een antibioticumkuur te geven.

Als de ziekte niet wordt opgemerkt en behandeld kunnen later spier – en gewrichtsontstekingen (gezwollen, pijnlijke gewrichten), heftige pijn aan arm of been, aangezichtsverlammingen, dubbelzien, neiging tot flauwvallen, hartklachten en huidproblemen ontstaan. Aandoeningen aan de zenuwen komen het meeste voor. De ziekte van Lyme is te behandelen met antibiotica. Hoe eerder begonnen wordt met de behandeling, hoe beter de behandeling zal aanslaan. Tegen de ziekte van Lyme bouwt het menselijk lichaam geen immuniteit op, na de behandeling van een besmetting loopt u bij na een tekenbeet dus opnieuw het risico om de ziekte op te lopen.

Meer weten over teken en Lyme

Stichting Bio-Wetenschappen en Maatschappij (BWM) heeft een nieuwe publicatie uitgebracht over de ziekte van Lyme. De publicatie beslaat 60 bladzijden en behandelt o.a.: de ziekte van Lyme, waar en hoe leven teken, welke andere ziekten kunnen door teken worden overgebracht, behandelingen en oorzaken van de toename van de ziekte van Lyme.

Bestellen

Het cahier 'Ziekte van Lyme' is verkrijgbaar bij de stichting Bio-Wetenschappen en Maatschappij voor € 6,- exclusief verzendkosten. [Klik hier om het cahier te bestellen](#). Natuurlijk kunt u ook telefonisch of per mail bestellen, via tel +31 (0) 70 344 07 81 of bwm@nwo.nl.

Bestelinformatie: 'Ziekte van Lyme', ISBN 978-90-73196-66-7.

Op 28 maart is de tekenradar gelanceerd. Mensen kunnen nu voordat ze de natuur ingaan, op de website www.Tekenradar.nl kijken wat de verwachte tekenactiviteit is. Hoe hoger de activiteit, hoe groter de kans om door een teek gebeten te worden. Daarnaast kunnen mensen op de website tekenbeten of een rode ringvormige uitslag melden. Ook kunnen zij verwijderde teken opsturen om te laten onderzoeken op besmetting. De website Tekenradar.nl is een initiatief van Wageningen University en het RIVM.

De tiendaagse Tekenverwachting wordt gebaseerd op de waargenomen weersomstandigheden, de meerdaagse weersverwachtingen en het moment van het jaar. De verwachting is gebaseerd op de maandelijkse tekenvangsten die groepen vrijwilligers sinds zomer 2006 in het kader van het Natuurkalender programma vangen. Uit deze tekenvangsten blijkt dat zowel tekendichtheden als het percentage met de Borrelia-bacterie besmette teken lokaal sterk kunnen verschillen. De Tekenverwachting zegt niets over het aantal teken in een bepaald gebied of het aantal besmette teken.

Wat heeft u aan de testuitslag van de teek?

Er zijn verschillende aanbieders waar u een teek kunt laten testen om te kijken of deze besmet is met de Borrelia bacterie. Maar wat kunt u met de uitslag? De testuitslag van de teek geeft u geen zekerheid over uw risico op de ziekte van Lyme. Om deze reden laat uw huisarts de teek normaal gesproken ook niet onderzoeken. Als uit de test blijkt dat de teek besmet was met de *Borrelia* bacterie, betekent dat niet dat u ook besmet bent geraakt tijdens de beet. Als de teek volgens de test niet besmet was, is er geen garantie dat u niet geïnfecteerd bent tijdens de beet, omdat de test niet 100% gevoelig is en omdat de kans bestaat dat u ongemerkt gebeten bent door andere teken. Zolang u geen klachten ontwikkelt die op de ziekte van Lyme kunnen duiden, is het dus niet nodig om met de testuitslag van uw teek naar de huisarts te gaan.

Computerspel voor kinderen

Jong geleerd, oud gedaan. Het is dus belangrijk om juist kinderen, die met het buitenspelen risico op tekenbeten lopen, al te wijzen op het belang van tekencontrole. Het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) heeft afgelopen dinsdag een online game gelanceerd om kinderen hiervan bewust te maken: TEEK CONTROL! **Het spel is te bereiken via: www.teekcontrol.nl**

In deze game leren kinderen wat teken zijn, waar teken zitten, en dat het belangrijk is om na het spelen in het groen op teken gecontroleerd te worden. In de game race je rond op de kaart van je eigen buurt om daar te zorgen dat de kinderen zich laten controleren op teken. Tijdens de game

komen animaties voorbij waar kinderen een tekenbeet oplopen. Daarbij wordt continu gebruik gemaakt van “Google-streetview” foto’s in de eigen buurt!

Jagen in Midden- en Oost-Europa? Inenten!

In Zuid-Duitsland, midden en Oost Europa komt de ziekte tekenencefalitis, bij jagers soms beter bekend onder de Duitse afkorting FSME, voor. Deze ziekte kan hersen(vlies)ontsteking veroorzaken, met kans op blijvende schade. Helaas worden FSME en Lyme vaak door elkaar gehaald. Lyme is een bacterie, inenten is vooraf niet mogelijk. Behandelen kan alleen achteraf met antibioticum. FSME is een virus, hiertegen kan men zich wel laten inenten. Behandelen achteraf is hier niet mogelijk. Een ander belangrijk verschil is dat FSME zich in de speekselklieren bevindt en daardoor meteen kan worden overbracht nadat de teek zich heeft vastgebeten. Bij tijdig verwijderen van de teek is de kans op de ziekte van Lyme klein, maar kan een besmetting met FSME dus al hebben plaatsgevonden. In 2011 hebben twee Nederlanders tijdens hun vakantie in Oostenrijk een door teken veroorzaakte hersenvliesontsteking opgelopen! Omdat jagers van het pad af, door struikgewas lopen, hebben zij meer kans om door teken gebeten te worden dan de gemiddelde burger. Gaat u jagen in FSME-risicogebieden (zie kaart), laat u dan inenten tegen FSME. Dit kan bij de GGD.

Veelgestelde vragen

Zijn teken en Lyme iets van deze tijd?

Nee, de bacterie is zelfs zeer oud. Zelfs in Ötzi, de ijsmummie uit de kopertijd die in 1991 in de Italiaanse Alpen is gevonden, zijn sporen van de bacterie aangetroffen!

Kan het zijn dat de één eerder een teek oploopt dan de ander?

Ja dat is een feit. De teek beschikt over een zeer goed reukorgaan en gaat af op de CO2 afgifte en vele andere specifieke geurstoffen zoals het boterzuur in het zweet. En die verschillen per mens.

Worden teken gedood in een strenge winter?

Nee. De teek is zeer sterk en kan in de bodemvegetatie een strenge winter gewoon overleven. In landen met strenge winters komen teken ook gewoon voor, alleen is het actieve tekenseizoen meestal korter. In zachte winters zien we teken bij een temperatuur boven de 5 graden Celsius gewoon actief kunnen worden, bijvoorbeeld doordat de zon de bosbodem plaatselijk verwarmt. De kans is klein, maar ook in de winter kan een tekenbeet dus worden opgelopen.

Werking anti-insectenkleding na wassen

Een met anti-insectenmiddel behandeld kledingstuk kan volgens de opgave van de fabrikanten tussen de 30 en 60 keer gewassen worden, voordat het

zijn werking verliest. Wie nu denkt de werkzaamheid te verlengen door de broek minder vaak te wassen, komt bedrogen uit. Als uw broek smerig is en er een stoflaagje en/of modder, bloed, etc. opzit, dan dekt dat de anti-insectenlaag af en kan het zijn werk niet meer doen. Chemische reiniging verwijdert alle permethrine uit de kleding!

Is een tekenverwijderaar nodig en zo ja welke is de beste?

Een teek kan zeer goed met de vingers verwijderd worden, maar velen prefereren een tekenverwijderaar. De een zweert bij de schuif, de ander bij de lasso en de derde bij de pincet. Welke de beste is, hangt dus zeer sterk af van de eigen voorkeur, handigheid en de plek waar de teek zit. Wel is het verstandig om een leesbril of vergrootglas te gebruiken om de kleine nimfen en de zeer kleine larven goed te kunnen zien. Het belangrijkste is dat de teek dicht bij de huid, waar de harde monddelen beginnen, vastgepakt wordt.

Hoe kan ik mijn camouflagenet of kleding tekenvrij maken? In de diepvries leggen? Wat als ik mijn trui weer in de kast leg?

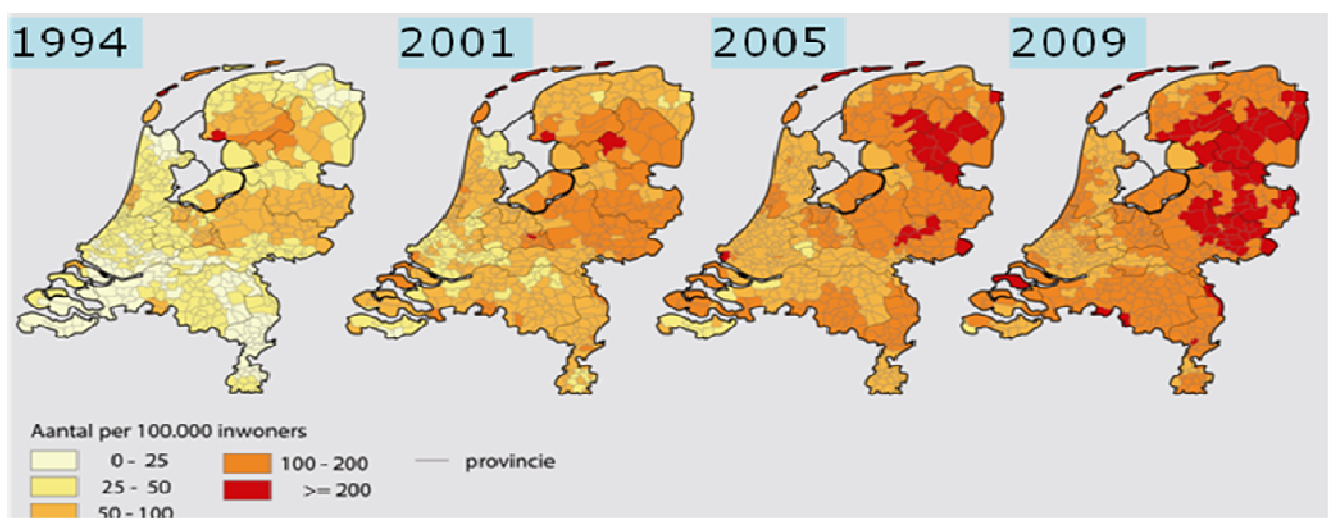
Een teek kan 3 – 4 uur in de diepvries overleven. Hoe lang een teek in de diepvries moet liggen om deze te doden, is onbekend. Dat een teek sterk is, blijkt ook uit het feit dat een teek 3 weken in een potje water gewoon overleeft. Teken kunnen niet goed tegen droogte! Teken hebben een luchtvochtigheid van 80 % nodig. Door de kleding/camouflagenet in de droogtrommel te drogen (kan ook in koude stand), is de kans zeer groot dat de teken uitdrogen en dus gedood worden. In huis kunnen de teken een aantal dagen overleven. Als de luchtvochtigheid laag is (lager dan 50%) dan is een teek met 5 dagen dood. Dus hang kleding warm en droog weg, dan is de teek het snelst dood. Daarnaast kunt u een kledingroller over de kleding halen, teken blijven daar aan kleven. Ook is het verstandig om bij thuiskomst na de jacht op bijv. de reebok, de kledingroller even over de autostoel te halen. **Overigens heeft onderzoek in het buitenland aangetoond dat teken die met de Borrelia-bacterie besmet zijn, beter tegen droogte kunnen dan teken zonder de bacterie. Ook is bekend dat besmette teken actiever zijn dan niet besmette teken.**

Wat veroorzaakt de schommeling in aantal en besmettingspercentages?

Dat is nog één grote vraag. Gezien de levenscyclus van de teek, spelen zeer veel dieren een rol. Zowel de winter als het al dan niet aanwezig zijn van mast, kan van invloed zijn op de muizenstand. Bepaalde muizensoorten vormen een belangrijk reservoir voor de Borrelia-bacterie. Daarnaast spelen grotere dieren, zoals het ree, een rol bij de voortplanting van teken. Ook de vegetatie kan van invloed zijn. Het is dus zeer moeilijk om te zeggen wat, op welk moment de bepalende factor is voor een toe- of afname van het aantal teken.

Hoe zit het met de toename van tekenbeten?

Het RIVM heeft in de jaren 1994 – 2009 een sterke toename geconstateerd van het aantal huisartsbezoeken voor tekenbeten en Erythema migrans (de groter wordende rode kring). Of deze toename een gevolg is van een werkelijke toename van de ziekte van Lyme of een gevolg is van publieksvoorlichting en alle media-aandacht, is onbekend. Toch is de uitkomst van dat onderzoek een belangrijk signaal: er zijn wel veel mensen die te maken hebben met tekenbeten en met de ziekte van Lyme.

Verdere vragen?

- www.tekenradar.nl
- www.rivm.nl
- www.weekvandeteek.nl
- www.lymevereniging.nl

Of mailen naar: biologie@knjv.nl

